

چکیده

هدف اصلی تحقیق حاضر تحلیل کارکرد فهم تصویر در کتاب های داستانی گروه سنی (ب) است. روش انجام این تحقیق، توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری عبارت بود از کتاب های داستانی تصویرسازی شده برای گروه سنی (ب) که برای جمع آوری داده ها به کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مراجعه شد و از حدود ۵۰ کتاب مربوط عکس گرفته شد و ۹ کتاب انتخاب و تجزیه و تحلیل گردید. نمونه ها از ۷ بعد تشبیه، استعاره، جاندارپنداری، حس آمیزی، پارادوکس یا متناقض نمایی، آشنایی زدایی و اغراق در زمینه ی تصویرسازی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج تحقیق نشان داد که استفاده از عناصر صور خیال به همان میزان که در زیبایی و خیال انگیزی یک متن ادبی تأثیرگذار است، می تواند در لایه لایه کردن معانی و زیبایی یک تصویر نیز نقش اساسی ایفا کند. اما بهره گیری از این عناصر باید با در نظر گرفتن سن مخاطب و درخور فهم بودن تجربه و درک او باشد. کتاب هایی که برای کودکان خردسال و کم سال تهیه می شود نباید آن قدر استعاری و پیچیده باشد که کودک نتواند با آن ارتباط گیرد زیرا تجربه اندک آن ها قدرت درک تجزیه تحلیل خطوط و درک انتزاعی تصاویر را به آن ها نمی دهد و برایشان قابل فهم نیست. در واقع تصویرگر با در نظر گرفتن گروه های سنی مختلف مخاطب ویژگی های رشدی و روانی آن ها، با انتخاب لحن مناسب بصری به بهترین شکلی می تواند به متن نزدیک و نزدیک تر شود تا در نهایت مخاطب ضمن بهره جستن از متن و مفاهیم نهفته در آن، از ضرب آهنگ متناسب تصاویر نیز لذت ببرد. در این راستا او می تواند با استفاده بجا و درست از عناصر صور خیال به خیال انگیزی بیشتر متن تصویری خود بپردازد.

کلمات کلیدی: تصویر، کتاب داستان، کودک، گروه سنی "ب"

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول کلیات تحقیق
۲	۱-۱-مقدمه
۳	۲-۱-بیان مسئله
۴	۳-۱-اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	۴-۱-اهداف تحقیق
۴	۵-۱-سؤالات تحقیق
۴	۶-۱-روش کلی تحقیق
۵	۷-۱-تعاریف واژگان کلیدی تحقیق
۵	۱-۷-۱-تصویر
۵	۲-۷-۱-داستان
۵	۳-۷-۱-کودک
۵	۴-۷-۱-گروه سنی (ب)
۶	فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق
۷	۱-۲-مقدمه
۷	۲-۲-چارچوب نظری تحقیق
۷	۱-۲-۲-مبانی نظری مرتبط با کودک
۷	۱-۲-۲-۱-تعریف کودک
۱۰	۲-۲-۲-ادبیات کودک
۱۰	۱-۲-۲-۲-ادبیات کودک و انواع آن
۱۲	۲-۲-۲-۲-تفاوت ادبیات کودک با ادبیات بزرگسال
۱۴	فصل سوم: روش‌شناسی تحقیق
۱۵	۱-۳-مقدمه
۱۵	۲-۳-روش‌شناسی پژوهش
۱۵	۱-۲-۳-نوع پژوهش
۱۵	۲-۲-۳-روش پژوهش

۱۵	۳-۳- جامعه پژوهش
۱۵	۳-۴- روش نمونه‌گیری و حجم نمونه
۱۶	۳-۵- ابزار گردآوری داده‌ها
۱۷	۳-۶- روش جمع‌آوری داده‌ها
۱۷	۳-۷- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۸	فصل چهارم: یافته‌های تحقیق
۱۹	۴-۱- مقدمه
۱۹	۴-۲- تحلیل موردی کتاب‌های منتخب کودک از بعد کارکرد فهم تصویر
۱۹	۴-۲-۱- کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود"
۲۴	۴-۲-۲- کتاب: تو بزرگ و من کوچک
۳۰	۴-۲-۳- کتاب درخت قرمز
۴۳	۴-۲-۴- کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها
۴۷	۴-۲-۵- کتاب لان پاپو
۵۶	۴-۲-۶- کتاب خوکی
۶۴	۴-۲-۷- کتاب دو دوست
۶۸	۴-۲-۸- کتاب سلطان و آهو
۷۴	۴-۲-۹- کتاب می‌خواهیم یه خرس شکار کنیم
۸۰	فصل پنجم: جمع‌بندی
۸۱	۵-۱- مقدمه
۸۱	۵-۲- بحث و بررسی و پاسخ به سؤال‌های تحقیق
۸۷	۵-۳- نتیجه‌گیری
۹۱	منابع
۹۷	پیوست: پروژه عملی

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۹.....	جدول ۱-۲- خلاصه نظرات نظریه‌پردازان روانشناسی رشد کودک (کرباسی، ۱۳۹۷)
۱۶.....	جدول ۱-۳- نمونه‌ی تحقیق

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۲۰	تصویر ۴-۱: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۱	تصویر ۴-۲: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۱	تصویر ۴-۳: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۲	تصویر ۴-۴: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۲	تصویر ۴-۵: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۳	تصویر ۴-۶: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۳	تصویر ۴-۷: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۳	تصویر ۴-۸: برشی از کتاب "خانم حنا به گردش می‌رود" اثر پت هچینز
۲۵	تصویر ۴-۹: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۶	تصویر ۴-۱۰: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۶	تصویر ۴-۱۱: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۶	تصویر ۴-۱۲: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۷	تصویر ۴-۱۳: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۷	تصویر ۴-۱۴: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۸	تصویر ۴-۱۵: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۸	تصویر ۴-۱۶: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۹	تصویر ۴-۱۷: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۲۹	تصویر ۴-۱۸: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۳۰	تصویر ۴-۱۹: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۳۰	تصویر ۴-۲۰: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۳۲	تصویر ۴-۲۱: برشی از کتاب تو بزرگ و من کوچک اثر گرگوار سولوتارف
۳۲	تصویر ۴-۲۲: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۳	تصویر ۴-۲۳: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۳	تصویر ۴-۲۴: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۴	تصویر ۴-۲۵: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۵	تصویر ۴-۲۶: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۶	تصویر ۴-۲۷: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۶	تصویر ۴-۲۸: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۷	تصویر ۴-۲۹: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۸	تصویر ۴-۳۰: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن
۳۸	تصویر ۴-۳۱: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن

- تصویر ۴-۳۲: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن..... ۳۹
- تصویر ۴-۳۳: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن..... ۴۰
- تصویر ۴-۳۴: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن..... ۴۰
- تصویر ۴-۳۵: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن..... ۴۱
- تصویر ۴-۳۶: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن..... ۴۱
- تصویر ۴-۳۷: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن..... ۴۲
- تصویر ۴-۳۸: برشی از کتاب درخت قرمز اثر شون تن..... ۴۳
- تصویر ۴-۳۹: برشی از کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها اثر موريس سنداک..... ۴۴
- تصویر ۴-۴۰: برشی از کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها اثر موريس سنداک..... ۴۴
- تصویر ۴-۴۱: برشی از کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها اثر موريس سنداک..... ۴۴
- تصویر ۴-۴۲: برشی از کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها اثر موريس سنداک..... ۴۵
- تصویر ۴-۴۳: برشی از کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها اثر موريس سنداک..... ۴۶
- تصویر ۴-۴۴: برشی از کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها اثر موريس سنداک..... ۴۶
- تصویر ۴-۴۵: برشی از کتاب سفر به سرزمین وحشی‌ها اثر موريس سنداک..... ۴۷
- تصویر ۴-۴۶: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۴۸
- تصویر ۴-۴۷: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۴۹
- تصویر ۴-۴۸: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۴۹
- تصویر ۴-۴۹: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۰
- تصویر ۴-۵۰: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۰
- تصویر ۴-۵۱: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۱
- تصویر ۴-۵۲: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۱
- تصویر ۴-۵۳: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۲
- تصویر ۴-۵۴: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۲
- تصویر ۴-۵۵: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۳
- تصویر ۴-۵۶: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۳
- تصویر ۴-۵۷: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۴
- تصویر ۴-۵۸: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۴
- تصویر ۴-۵۹: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۵
- تصویر ۴-۶۰: برشی از کتاب لان پاپو اثر اد يانگ..... ۵۵
- تصویر ۴-۶۱: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۶
- تصویر ۴-۶۲: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۷
- تصویر ۴-۶۳: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۸
- تصویر ۴-۶۴: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۸

- تصویر ۴-۶۵: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۸
- تصویر ۴-۶۶: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۹
- تصویر ۴-۶۷: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۹
- تصویر ۴-۶۸: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۵۹
- تصویر ۴-۶۹: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۰
- تصویر ۴-۷۰: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۱
- تصویر ۴-۷۱: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۱
- تصویر ۴-۷۲: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۲
- تصویر ۴-۷۳: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۲
- تصویر ۴-۷۴: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۳
- تصویر ۴-۷۵: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۳
- تصویر ۴-۷۶: برشی از کتاب خوکی اثر آنتونی براون..... ۶۳
- تصویر ۴-۷۷: برشی از کتاب دو دوست اثر هدا حدادی..... ۶۴
- تصویر ۴-۷۸: برشی از کتاب دو دوست اثر هدا حدادی..... ۶۴
- تصویر ۴-۷۹: برشی از کتاب دو دوست اثر هدا حدادی..... ۶۵
- تصویر ۴-۸۰: برشی از کتاب دو دوست اثر هدا حدادی..... ۶۶
- تصویر ۴-۸۱: برشی از کتاب دو دوست اثر هدا حدادی..... ۶۶
- تصویر ۴-۸۲: برشی از کتاب دو دوست اثر هدا حدادی..... ۶۷
- تصویر ۴-۸۳: برشی از کتاب دو دوست اثر هدا حدادی..... ۶۷
- تصویر ۴-۸۴: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۶۹
- تصویر ۴-۸۵: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۶۹
- تصویر ۴-۸۶: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۰
- تصویر ۴-۸۷: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۱
- تصویر ۴-۸۸: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۱
- تصویر ۴-۸۹: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۲
- تصویر ۴-۹۰: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۳
- تصویر ۴-۹۱: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۳
- تصویر ۴-۹۲: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۳
- تصویر ۴-۹۳: برشی از کتاب سلطان و آهو اثر ناصر وحدتی و پژمان رحیمی‌زاده..... ۷۴
- تصویر ۴-۹۴: برشی از کتاب می خوییم به خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری..... ۷۴
- تصویر ۴-۹۵: برشی از کتاب می خوییم به خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری..... ۷۵
- تصویر ۴-۹۶: برشی از کتاب می خوییم به خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری..... ۷۵
- تصویر ۴-۹۷: برشی از کتاب می خوییم به خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری..... ۷۶

- تصویر ۴-۹۸: برشی از کتاب می خوییم یه خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری ۷۶
- تصویر ۴-۹۹: برشی از کتاب می خوییم یه خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری ۷۷
- تصویر ۴-۱۰۰: برشی از کتاب می خوییم یه خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری ۷۸
- تصویر ۴-۱۰۱: برشی از کتاب می خوییم یه خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری ۷۸
- تصویر ۴-۱۰۲: برشی از کتاب می خوییم یه خرس شکار کنیم اثر مایکل روزن و هلن اکسنبری ۷۹

فصل اول کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

تا قبل از سده نوزدهم، هنرهای تجسمی هنرهایی مثل نقاشی، گرافیک، پیکره سازی، معماری، هنرهای تزئینی و برخی آثار صنایع دستی را در برمی گرفت اما با ورود عکاسی و بالطبع سینما، هنر گرافیک و تصویرسازی هم به دلیل رابطه مستقیم با قوه بصری به این مجموعه اضافه شد. در دوره معاصر به دلیل فراوانی رسانه‌های ارتباط تصویری از قبیل کتاب‌های تصویری، تبلیغات، عکس، تلویزیون و سینما و رایانه پیرامون ما، آموختن مبانی هنرهای تجسمی برای به‌کارگیری عناصر بصری نقش مهمی در تجسم بخشیدن به تصورات ذهنی هنرمند و ارتباط با مخاطب خواهد داشت.

به‌طور کلی نحوه به‌کارگیری عناصر بصری و نوع ارتباط آن‌ها باهم به روش و ابزار هنرمند و با میزان شناخت او از پیرامون خود و همچنین مخاطبین اثر مرتبط است. هنرمند به‌طور اجتناب‌ناپذیری درک زیبایی‌شناختی و روانشناسی و موقعیت اجتماعی و در مجموع ارتباط خود را با جهان در اثرش منعکس می‌کند؛ بنابراین در یک اثر هنری این جنبه‌ها از یکدیگر قابل تفکیک نیست و مجموع آن‌ها قالب و محتوای اثر هنری را تشکیل می‌دهد. همچنین برای آموختن زبان نوشتاری، قواعد شناخته‌شده و دقیقی وجود دارد اما زبان عناصر تجسمی بسیار پیچیده و دشوارتر است. چشم به‌عنوان عامل دیدن و نگاه کردن و انتقال درست اطلاعات بصری نقش اصلی را در فراگرفتن زبان هنرهای تجسمی دارد زیرا دیدن امکان تجربه مستقیم و بدون واسطه واقعیت و اشیا پیرامون را برای ما فراهم می‌کند.

همه‌ی ما کمابیش لذت درک کردن چیزی را چشیده‌ایم؛ لذتی که در تک‌تک سلول‌های مغزمان جاری می‌شود و تمام وجودمان را فرامی‌گیرد. با درک کردن و فهمیدن، احساس قدرت می‌کنیم. بدین ترتیب ذهن ما می‌تواند با تصویرسازی یک جمله، معنای آن را هضم کند و آن را بفهمد. «یک تصویر ارزش هزاران واژه را دارد»، و این جادوی هنر است. شکل‌ها و رنگ‌ها می‌توانند چیزهای را توضیح دهند که واژه‌ها نمی‌توانند. بنابراین آن‌ها را به بخش بسیار مهمی از زندگی‌مان تبدیل کرده است. در همه‌ی مراحل زندگی به هنر نیاز داریم، برای نمونه، در زندگی و کارمان. توضیح و درک گفتگوهای بسیار پیچیده را بسیار آسان می‌کند. می‌توان گفت تصویر، یکی از ارکان اصلی جذابیت و تأثیرگذاری در کتاب‌های کودکان است، زیرا کودکان به دلیل محدود بودن در دایره لغوی و ضعیف بودن در درک مفاهیم نیازمند ابزاری هستند که نقش کمک‌کننده در یافتن منظورها را برای آن‌ها ایفا کنند بنابراین هدف از این پژوهش، اتخاذ روش‌هایی آگاهانه، علمی و منطقی در تصویرگری و همچنین دستیابی به معیارهایی برای فهم بیشتر تصاویر در کتاب‌های کودکان است، به‌گونه‌ای که برای ارائه مفاهیم به‌صورت صحیح، واضح و روشن، مطلوب باشد. تصویرسازی برای کتاب‌های کودکان کمک به درک مفاهیم موجود در نوشته‌های متن کتاب با زبان تصویر است و در این بین وظیفه‌ی هنرمند ایجاد جاذبه و القاء هرچه مؤثرتر مفهوم متن و تأثیرپذیری آن در ذهن کودک هست.

۱-۲- بیان مسئله

درک کودکان از پیرامون، رشد شخصیت و استعدادها، شکل‌گیری نگرش‌های اجتماعی و به‌طورکلی رشد همه‌جانبه کودک از همان روزهای نخستین روزهای تولد آغاز می‌شود. کودکان مرحله‌به‌مرحله و به‌تدریج در آستانه کسب توانایی‌های تازه چون سوادآموزی یا درک زیبایی‌شناختی قرار می‌گیرند (قایینی، ۱۳۹۱، ص ۴۴۹).

در میان تمامی وسایل ارتباط‌جمعی که با دنیای کودکان ارتباط می‌یابند، کتاب‌های تصویری جایگاه و نقش برجسته‌ای دارند. زیرا می‌توانند با زبان استعاره و سمبولیک، کودک را به دنیایی خیلی ببرند که از زندگی روزانه ما غنی‌تر و شگفت‌آورتر است. زمانی تصویر تنها نقش تزئینی برای کتاب‌های کودکان داشته است اما امروز با شنیده شدن در کلام به یک‌شکل عالی هنری، به‌صورت یک ژانر ادبی جدید در ادبیات کودکان درآمده است. طی دهه‌های اخیر کتاب‌های تصویری رشد بسیاری یافته‌اند. این کتاب‌ها تنها به سن اولیه کودکی تعلق ندارند، گوناگون شده‌اند و از ساده‌ترین تا پیچیده‌ترین مضامین را دربرمی‌گیرند و هر سبکی را می‌پذیرند. کتاب‌های تصویری با بازی با ساختمان‌های غیرواقعی و بیانگر خود، کودکان را از فشار زیاد واقعیت رها کرده و درعین‌حال دید و درک او را از جهان وسیع می‌کنند. کتاب‌های تصویری می‌توانند تجربه و درک زیبایی‌شناسی به کودک هدیه کنند اما همه این‌ها مشروط به چگونگی و کیفیت خلق این تصاویر است.

در تصویرسازی کودک ما با فردی در ارتباط هستیم که بزرگ است و تنها در دید ما کودک است. کودکان سرمایه‌های هر جامعه‌ای به شمار می‌آیند و آموزش به این گروه از افراد جامعه از اهمیت بسزایی برخوردار است. تصویر و تصویرسازی ابزار ارتباط غیرکلامی و زبان بین‌المللی تمامی کودکان جهان هست که همه آن‌ها این زبان را به‌خوبی متوجه می‌شوند. در این میان، تصویر کودک و به تصویر کشیده شدن آن از همه مهم‌تر هست زیرا معرف فرهنگ و شخصیت او در هر جامعه‌ای است. در جوامع امروز بشری، توجه به تعلیم و تربیت کودک و نوجوان، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. یکی از پدیده‌های مهم و حیاتی جهت انتقال آسان و سریع اطلاعات و در نتیجه آموزش و تربیت کودکان، امور عینی و جنبه‌های بصری واقعیت‌ها و مفاهیم است. کودک با علائم دیداری بهتر و راحت‌تر و البته سریع‌تر می‌آموزد، به کار می‌بندد و طبقه‌بندی می‌کند.

عنصر رنگ یکی از تأثیرگذارترین عناصر بر روی خلاقیت فکری و ذهنی کودکان و رشد تفکر آنان است. از رنگ می‌توان همچون ابزاری در خدمت رشد فکری و خلاقیت کودکان استفاده کرد. خط، شکل، رنگ، بافت و ترکیب‌بندی مهم‌ترین عناصر تصویر به شمار می‌روند، عنصر رنگ کامل‌کننده خط و شکل در آفرینش تصویر است. پیدایش احساس و عاطفه در نمایش رنگ هدفی است که تصویرگر به آن توجه نشان می‌دهد. در نتیجه عنصر رنگ در تصویرسازی کتاب کودک در جذب و روند یادگیری کودکان نقش اساسی دارد و شیوه و سبک تصویرگری که ممکن

است باعث ایجاد عدم درک و ایجاد اشکال در بیان داستان شود را می‌توان با رنگ‌ها تا حد زیادی برطرف نمود و ارتباط کودکان را با کتاب بیشتر کرد.

کودک به وسیله رنگ‌ها مشتاق دنبال کردن داستان تا انتها می‌گردد و داستان کودک را درگیر خود کرده و باعث ایجاد واکنش در کودک می‌شود. برای همین ابتدا برای اینکه کودک کتاب را برای خواندن انتخاب کند نیاز به کارگیری رنگ‌های شاد و جذاب و متناسب با گروه سنی، محتوای داستان است و می‌توان به وسیله رنگ شکل‌ها و خطوط به جذب و فهماندن مطالب کمک کرد. گروه سنی (ب) یک رده‌بندی خاص برای کودکان از سال‌های آغاز دبستان (اول تا سوم) برای تفکیک میان آثار مختلف است.

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق

تصویر در کتاب‌های داستان، دروازه‌ای برای ورود کودک به قلمرو خیال‌انگیز داستان‌ها و شعرهایی است که ابتدا به کمک خط‌ها و رنگ‌ها در تصویر، و سپس واژه‌ها در متن توسط کودک جست‌وجو می‌شود و به کودک می‌آموزد که چگونه ارتباط میان خط‌ها به ایجاد شکل و ارتباط میان رنگ‌ها به ایجاد حجم واقعی جلوه دادن پدیده‌ها در فرآیند نقاشی می‌انجامد و شناخت دنیای پیرامونش با چه ویژگی‌هایی همراه است. پژوهش حاضر، بر اساس برآورده شدن نیاز کودکان (گروه سنی ب) به کتاب داستانی و خرید کتاب با کمک و هدایت والدین و هدف اصلی آن، اتخاذ مؤلفه‌های ساختاری مؤثر تصویرسازی در فهم متن کتاب کودک، با توجه به عناصر بصری در تصویرسازی (خط، شکل (فرم)، رنگ، بافت و ترکیب‌بندی) و یافتن راهکارها و معیارهای مؤثر برای فهم مخاطب (کودک) هست، بررسی شده است.

۱-۴- اهداف تحقیق

- ۱- شناخت و توصیف معیارهای مؤثر در فهم تصویرسازی در مخاطب کتاب‌های داستان گروه سنی (ب)
- ۲- شناخت و توصیف مؤلفه‌های ساختاری مؤثر تصویرسازی در فهم‌پذیری متنی کتاب‌های داستانی گروه سنی (ب)

۱-۵- سؤالات تحقیق

- ۱- معیارهای مؤثر در فهم تصویرسازی در مخاطب کتاب‌های داستان گروه سنی (ب) چیست؟
- ۲- مؤلفه‌های ساختاری مؤثر تصویرسازی در فهم‌پذیری متنی کتاب‌های داستانی گروه سنی (ب) چیست؟

۱-۶- روش کلی تحقیق

روش انجام تحقیق در این رساله، توصیفی - تحلیلی است. به این ترتیب که ابتدا توصیف داده‌ها ارائه خواهد شد و سپس تحلیل محتوا بر اساس مدارک موجود، انجام خواهد گرفت.

۷-۱- تعاریف واژگان کلیدی تحقیق

۷-۱-۱- تصویر

تصویر، بازسازی یا بازآفرینی واقعیت‌ها به وسیله انسان به مدد خط، طرح، رنگ، کلام و آهنگ است (ابراهیمی، ۱۳۹۶، ص ۳۶).

۷-۱-۲- داستان

رمان یا داستان بلند متنی روایتگر و داستانی است که در قالب نثر نوشته می‌شود. در سده هجدهم (میلادی) کلمه «رمان» بیشتر برای اشاره به قصه‌های کوتاه در مورد عشق و توطئه به کار می‌رفت. در ۲۰۰ سال اخیر رمان تبدیل به یکی از مهم‌ترین اشکال ادبی شده است. کلمه «رمان» از زبان فرانسوی وارد زبان فارسی شده است. رمان در فارسی قالب ادبی مدرنی به‌شمار می‌رود (مددیپور، ۱۳۹۵، ص ۵۸).

۷-۱-۳- کودک

منظور از کودک کسی است که به سن بلوغ نرسیده باشد و با توجه به اینکه بلوغ پسرها معمولاً بین ۱۳ تا ۱۹ سالگی و در دخترها بین ۱۱ تا ۱۴ سالگی اتفاق می‌افتد، انتخاب معیار کمتر از ۱۲ سال کامل برای تعریف کودک مبنای مناسبی را به دست می‌دهد (شیعه، ۱۳۹۶، ص ۱۳).

۷-۱-۴- گروه سنی (ب)

سال‌های آغاز دبستان (کلاس‌های اول، دوم و سوم) (محمدی و قائینی، ۱۳۹۴، ص ۲۷۴).